

SAJTÓFIGYELŐ

LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1989-12-18

NEPSZABADSÁG

603 Psyché: a test

Weöres Sándor Psychéjének legfeltűnőbb vonása az, hogy a költő megalkotott egy másik költőt, teljes életrajzzal és életművel, ráadásul valóban létezett személyről mintázta hősét, aki mindennek tetejébe még nő is. A tökéletes átlényegülési képesség csodájaként szokás bámulni ezt az írói-költői produkciót, amelyekben a költő maradéktalanul átképzeli magát egy másik korba, másik izlésvilágba, több másik nyelvbe és egy másik nembe. Ennek az alakváltozásnak persze megvan a maga értelme és célja: mint minden öncélúnak kikiáltott művészkedés, ez is mélyen hordozza az úgynevezett nagy és fontos dolgok, a társadalmi-politikai ambíciók elutasításának etikai pátoszáát. Minden eljátszható, minden megjátszható, minden utánozható, minden alak felvehető, minden éppen önmaga elmentésével azonos és nem önmagával — mondja ez a költői játék —, nincsen biztos pont, amire joggal hivatkozhatnánk nagyképu célok érdekében.

Jónás Judit, aki *Csernus Mariann* után másodikként vette észre a paradox módon fiktiiv dokumentumregényben a drámát, mégis talált egy biztos pontot, amikor előbb *Pécs*ett, majd a *Pesti Vigadóban* színpadra lépett vele. A költő teremtette Lónyay Erzsébet kettőssége abban rejlik, hogy számos érzék közül, amellyel a világot befogadjuk, ő a legérzékibb érzékével éli életét, s érzékeléseit valószínűtlenül magas intellektussal értelmezi, lejegyzí és verssé alakítja. Jónás Judit előadásában Psyché csak melleleg költő, a versek éppoly élettelnyek, dokumentumok számára, mint az emlékezések, eseményleírások. Egy dráma dokumentumai. Azé a drámáé, mely egy asszonyi testtel történik meg. A biztos pont nem

erkölcsi, filozófiai vagy bármiféle szellemi természetű, hanem a legérzékenyebb érzék az, amely a legérzékletesebben képes minden lehetséges emberi — asszonyi — élményt közvetíteni.

Születés, szerelem, halál szörnyű és gyönyörű hármasságának megannyi változata hullámszik végig a produkció periódusain, szigorú, elválaszthatatlan összefüggésük világlik ki a színészno játékából. Századunk nagy, elérhetetlen nosztalgiája, az erős, szabad személyiség valósul meg szemünk előtt azáltal, hogy ez a Psyché, akinek neve a lelket jelenti, teljesen azonosul tulajdon testével. Vállalja annak meggyötörtetéseit éppúgy, ahogyan nem áll ellen csábításainak, Szörnyű, erőszakos, gyilkos világ veszi körül őt, s az ő szabadsága, lázadása, „önmegvalósítása” az ellent nem állás. A személyiség az önfeladásból bontakozik ki. Psyché ártatlan gyermeki testében benne rejlik minden jövőendő asszonyi tapasztalata, s amikor már minden keresztlímet, ami megeshet a női testtel, akkor is megőrzi kicsiny korának eleven érzékenységet.

Jónás Judit számára *Werner József* készített díszletet, jelmezeket. Pontosabban kellekeket helyezett a pódiumra: üres tükörkeretet, korhadt fatörzset, toalettasztalt, karosszéket, apró vaskályhát, spanyolfalat, vitrint, ruhásládát, mázas lavórt, gyertyát. A színészno sokat játszik ezekkel, tányért és tükröt tör, lepényt süt és viaszt önt, átöltözik és bábjátékot produkál. Minderre azonban sokszor inkább neki magának van szüksége, mintsem a produkciónak. A legszébb pillanatokat azzal szerzi, amikor egész testében azonosul Weöres Sándor nagy-szerű szövegével.

Z. L.